

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :
กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

คำนำ

“สารนิพนธ์” เล่มนี้ เขียนขึ้นตามกรอบข้อกำหนดของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต “การจัดการและการประเมินโครงการ” ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะพิเศษ เมื่อเทียบกับหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตอื่น ๆ เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากความต้องการที่จำเพาะบางประการ กล่าวคือ รัฐบาลมีนโยบายที่จะฟื้นฟูและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยได้จัดสรรเงินให้เป็นกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง จำนวนท้องถิ่นละ 1 ล้านบาท และต้องการให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเข้ามาศึกษาเรียนรู้ เพื่อทำหน้าที่ประเมินและส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนดังกล่าวในหมู่บ้านของตนให้มีความยั่งยืน ตลอดจนการสร้างกระบวนการแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

“สารนิพนธ์” เล่มนี้ จึงเป็นการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนในชุมชนที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่ โดยนำผลการประเมินมาเขียนในสารนิพนธ์

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า “สารนิพนธ์” เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นที่สนใจและเป็นแนวทางเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านต่อไป

นางพรพรรณ นิมหัตถา

ผู้จัดทำ

สิงหาคม 2545

นางพรพรรณ นิมหัตถา :

การประเมินโครงการหมู่บ้านและชุมชนเมือง :

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่

อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์วีรพงษ์ พลนิกรกิจ

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลียบในการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน โดยเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ยังคงอยู่ และเพื่อศึกษาถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านเลียบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2545 โดยวิธีการการสัมภาษณ์ การสังเกต ศึกษาเอกสารข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้ และจากการจัดเวทีชาวบ้าน โดยกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงจากประชากรที่เป็นชาวบ้านในหมู่บ้านเลียบ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพบว่า กองทุนหมู่บ้านเลียบ บรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยกองทุนหมู่บ้านเลียบ เกิดจากความร่วมมือของชาวบ้านในหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมในการบริหารกองทุน หมู่บ้านกับคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกในหมู่บ้านเป็นอย่างดี การมีระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านเลียบ มีการจัดโครงสร้างของระบบองค์กรอย่างชัดเจน และยังมี การตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน และการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการอย่างลงตัว มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ทางกองทุนหมู่บ้านเลียบ ได้เปิดโอกาสให้สมาชิกในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่สมบูรณ์มากพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากชุมชนภายนอกอยู่บ้าง การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมสมาชิกในหมู่บ้านเลียบ มีการรวมตัวกลุ่มในการประกอบอาชีพค้าขาย เกษตรกร บริการ มีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น สมาชิกในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความร่วมมือร่วมใจ มีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

(นางพรพรรณ นิมหัตถา)

นักศึกษาระดับบัณฑิตกองทุน

(อาจารย์วีรพงษ์ พลนิกรกิจ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาบริหารจัดการและประเมินโครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร.วรพงษ์ สุทธิสัย)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการและการประเมินโครงการ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน..... 3 ต.ค. 2545 พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความร่วมมือและความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่านซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัยทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

- อาจารย์วีรพงษ์ พลนิกรกิจ อาจารย์ที่ปรึกษา
- นางสาวทิพวรรณ ไพฑูรย์ อาจารย์นิเทศก์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร. องค์กร อินทร์พรชัย
- อาจารย์ ดร. พัฒนา กิติอาษา ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- อาจารย์สุริยา สมุทรภักดิ์ ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไข่มุกต์ ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- นางนรี ช่างเมืองปัก พัฒนาการตำบลปรุใหญ่
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านเลียบ และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลียบ

ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณคุณปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ พี่ น้อง ในหมู่บ้านเลียบที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

(นางพรพรรณ นิมหัตถา)

บัณฑิตกองทุน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สิงหาคม 2545

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง-จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีการดำเนินการ	2-3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 ปรัชญาวัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	5-6
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	7-8
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	9
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	9-10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10-12
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	12-13
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล	13-15

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	15-16
9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ	16-17
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมิน โครงการ	18-19
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	19
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ	20-24
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ	25-26
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	26-27
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	28-33
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม	34-37
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้	37-38
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	38-40
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	
1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	41
2. วิธีการดำเนินการ	42
3. ผลการดำเนินการ	42
4. สรุป	42-43
5. อภิปรายผล	43
6. ข้อเสนอแนะ	44
บรรณานุกรม	45
ภาคผนวก	46-92

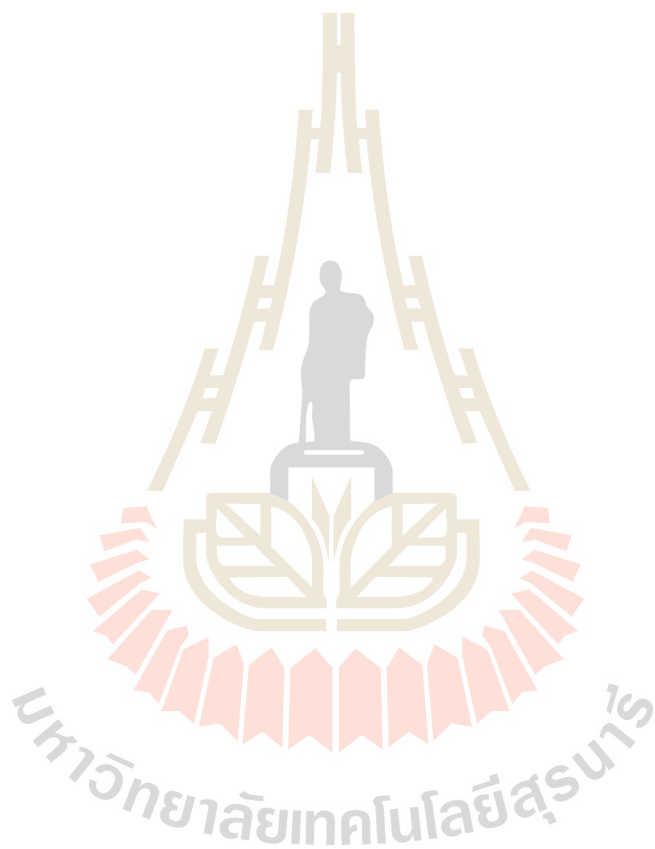
สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
1. ความคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊าฟเฟิลบีม	13
2. หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้	24

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนประชากรปี พ.ศ. 2544	30

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ และสังคม ไม่เพียงแต่ประชาชนในเมืองใหญ่เท่านั้น แต่ประชาชนในชนบทก็ต่างประสบปัญหาดังกล่าวทั้งสิ้น หนุมสาวที่พากันเดินทางเข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ ต่างก็ถูกให้ออกจากงาน เมื่อไม่มีหนทางก็ตัดสินใจเดินทางกลับสู่ชนบทหรือบ้านเกิดของตนเอง จนมาถึงเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 นายกรัฐมนตรีปัจจุบัน พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้แถลงต่อรัฐสภาถึงแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม มีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า “การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะให้เป็นรูปธรรม ให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตประชาชน” (หนังสือพิมพ์มติชน ประจำวันที่ 4 มกราคม 2545, หน้า 18) จากนั้นมากองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้เกิดขึ้นตามนโยบายโดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กรวเร็ว ซึ่งประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของชุมชนในการจัดการบริหารเงินกองทุน ให้เกิดประโยชน์และเสริมสร้างศักยภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนพร้อมกับได้รับการจัดสรรเงินเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติแล้ว เพื่อที่จะได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านเลียบนี้ บรรลุวัตถุประสงค์ตามกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมิน และผู้ทำวิจัยในฐานะที่เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 นี้ มาได้ระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงเป็น “สารนิพนธ์” (Substantive Report) ฉบับนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จและความเข้มแข็งที่เพิ่มประสิทธิภาพให้หมู่บ้านตลอดจนสิ่งที่ควรปรับปรุงของกองทุนหมู่บ้านเลียบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลียบในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน โดยเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ยังคงอยู่
3. เพื่อศึกษาถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านเลียบ

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ผู้ทำได้นำแนวคิดตามรูปแบบของ Stufflebeam ที่เรียกว่า CIPP Model เป็นหลักในการดำเนินงาน ดังอักษรย่อต่อไปนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิต

(ชุดวิชาที่เรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : 89-90)

4. วิธีดำเนินการ

ในการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้ทำวิจัยทำการประเมินโครงการ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาจากรายละเอียดและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ศึกษาจากรายละเอียดจากแบบรายงานต่างๆ และศึกษาจากแบบ บร. 1 - บร. 12 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในหมู่บ้านที่ผู้ทำวิจัยรับผิดชอบอยู่

ขั้นตอนที่ 2 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบรายงานจาก บร. 1 - บร. 12 เก็บข้อมูลซึ่งผู้ทำวิจัยใช้แบบ บร. ดังกล่าวมานี้เพื่อศึกษาปัญหาในการทำวิจัยโดยใช้เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ ซึ่งได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- การสังเกต เป็นเครื่องมือที่ผู้ทำวิจัยจะต้องใช้กับตัวบุคคล เช่นผู้ทำวิจัยทำหน้าที่ในการวัดโดยใช้การดูและฟัง เป็นเครื่องมือในการติดตามและสังเกตพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง และจดบันทึกข้อมูลที่ได้มา

- การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมาย ตามที่ผู้ทำสารนิพนธ์กำหนดคำถาม เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ต้องการในการทำวิจัย ต่อไป

- การใช้แบบสอบถาม ใช้เป็นเครื่องมือมี 2 แบบ คือ แบบสอบถามที่มีคำถามแล้วมีตัวเลือกให้ตอบ และแบบสอบถามที่เปิดโอกาสให้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบ บร. 1 – บร. 12 นำมาประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามรายละเอียดในบทต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 เขียนตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ตามขั้นตอนที่ได้วางเอาไว้

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ทำให้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านเลียน
2. ทำให้ทราบถึงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. ทำให้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของบ้านเลียน

บทที่ 2

ปรัชญาวัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำวิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งแนวความคิด ทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 9 ด้านดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบคิดตามสังเกตการณ์ คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กองทุน 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ บริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.2.1 กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และวิธีการที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้

1.2.2 คุณสมบัติกรรมการตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

1.2.3 ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน

1.2.4 มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุน

1.2.5 การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุน

1.2.6 สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบอย่างครบถ้วน

1.2.7 มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารการจัดเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านละชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2)
- 3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 4) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ผู้เขียนใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการจัดทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ และในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านที่ผู้วิจัยรับผิดชอบอยู่

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า “กทบ.”
2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งได้อีก
3. นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
 - ตาย
 - ลาออก
 - เป็นบุคคลล้มละลาย
 - คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
 - เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
 - ได้รับความผิดอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
4. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด
5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้
 1. กำหนดนโยบาย
 2. กำหนดแผนการจัดการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ
 5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา
 6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
 7. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน
 8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
 9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือปฏิบัติงานตามปกติ

10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกองทุนให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11. การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

12. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เข้าประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

13. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

14. สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้การประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและ จัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการ ในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมียี่สิบครัวเรือนในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

1.2 การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

1.3 วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน

2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดความเป็นจริงของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้าน, จำนวนครัวเรือน, อาชีพของประชากร, ผลผลิตของประชากร และรายได้เฉลี่ยของประชาชน

2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น

- จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- วันที่มีการเลือกคณะกรรมการ

- เงินทุนหมู่บ้าน

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

3. การเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ระเบียบข้อบังคับ มีข้อกำหนดในเรื่องต่อไปนี้อยู่แล้วหรือไม่

- วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้นโดยใคร

4. ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- จำนวนกลุ่ม และองค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน

- ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสมาชิกแล้ว

- จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปของการถือหุ้น การออม ค่าธรรมเนียม เงินบริจาค และเงินให้เปล่า

- การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน หรือ ธกส.

- หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ความร่วมมือ หรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านและชุมชนหรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้าน และชุมชนเมืองหรือไม่

5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ 6

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ 6 มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้านเลียบ เลขที่ 49 หมู่ 6 ต.ปรุใหญ่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

30000

2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

2.1 เพื่อกอบกู้บ้านเมืองในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

2.2 เพื่อช่วยเหลือชุมชนให้มีรายได้เลี้ยงครอบครัว

2.3 เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

- 2.4 เพื่อนำวัสดุจากท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์
- 2.5 เพื่อนำคอกผลมาจัดทำเป็นกองทุนและสวัสดิการ

3. แหล่งที่มาของกองทุน

- 3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 3.2 เงินกู้ยืม
- 3.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 3.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 3.5 เงินฝากสัจจะเงินรับฝาก
- 3.6 เงินค่าหุ้น
- 3.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 3.8 เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระติด

พันอื่นใด

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 4.1 เป็นสมาชิกบ้านเลียบ โดยมีภูมิลำเนาอยู่หมู่ที่ 6 ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนมี
การจัดตั้งกองทุน
- 4.2 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับของหมู่บ้าน
- 4.3 ไม่เป็นบุคคลลวิกลจริต หรือ สติพินเพื่อนไม่สมบูรณ์
- 4.4 เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 4.5 มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของ
จำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 5.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 5.2 ผู้ที่คุณสมบัติตามข้อ 4 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของ
กองทุนได้ปีละ 1 ครั้ง โดยสมัครเป็นสมาชิกได้เป็นรายบุคคล
- 5.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็น
สมาชิกโดยชอบธรรม
- 5.4 การรับสมาชิกเข้ากลุ่มจะต้องได้รับความเห็นชอบ จากที่ประชุมของกลุ่มก่อน

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 6.1 ตาย
- 6.2 ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

6.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม

6.5 จงใจฝ่าฝืนในระเบียบหรือแสดงคนเป็นปรปักษ์ความช่วยเหลือหรือความร่วมมือกับกองทุนหรือไม่ได้ในให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

6.6 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินกว่าที่กำหนดไว้ ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

2. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืม ตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไข และรายละเอียดการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้กู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

3. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

4. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าดังกล่าวอย่างเปิดเผย

5. การกำหนดระยะเวลาคืนชำระเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญาการชำระคืนเงินกู้หรือเงินทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนไปมอบให้กับคณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักประกันในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนต้นเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุเบี้ยหรือข้อบังคับที่กองทุนไว้ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

7. ในกรณีที่ผู้กู้ยืมได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที ซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ ตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

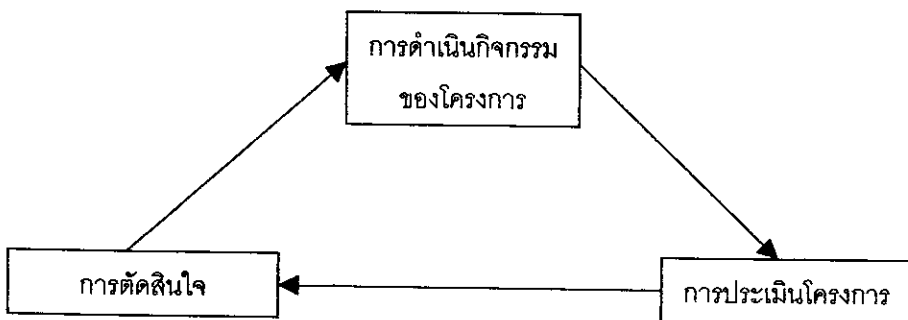
(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

กรณีกองทุนหมู่บ้านเลียบหมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1. การกู้เงินจะแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามที่คณะกรรมการอนุมัติโครงการ
2. จะต้องนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ถ้าหากไม่นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์คณะกรรมการจะยึดเงินคืนได้
3. การกู้เงินเพื่อประกอบอาชีพตามโครงการ แต่ละโครงการวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดรายหนึ่งหนึ่งเกินสองหมื่นบาท คณะกรรมการจะเรียกประชุม เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพิโมเดล

การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกสำหรับการตัดสินใจ โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แนวความคิดพื้นฐานการประเมินของสตีเฟลปม

ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

สตีฟเฟิลบิม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซีพี (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป (ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา หน้าที่ 89-91)

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยแก้ไขปัญหาแก่ชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุน ทุกระดับมีแนวทางพัฒนา กลไกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการร่วมมือกับภาครัฐ ประชาคมทุกระดับ ร่วมเป็นกลไก ตรวจสอบให้กองทุนด้านบาทบริหารได้มีประสิทธิภาพเพื่อประชาชนจริงๆ

ในส่วนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน ทำอย่างไรจะมีการช่วยเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งในการเป็นผู้นำให้มากขึ้น โดยการร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัดต่างๆ จากนั้นก็จัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มคน เช่น เรื่องการวิเคราะห์ กิจกรรมที่แก้ปัญหาได้จริง การทำธุรกิจชุมชนเน้นเรื่องตลาด การเขียนโครงการและ

การวางแผนแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการแบบโปร่งใสตรวจสอบได้ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแบบสันติวิธี เป็นต้น

9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

1) ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาสารนิพนธ์ (Substantive Report) (ศ.ดร.เฉลียว บุรีภักดีและคณะ : ปีที่พิมพ์ 2545 : ชุดวิชาสารนิพนธ์ : ครั้งที่ 1 : บริษัทเอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด) กล่าวโดยสรุปดังนี้

เอกสารเล่มนี้ มีลักษณะเป็นคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการอ่านเอาความรู้เพื่อตอบข้อสอบเพียงอย่างเดียว คู่มือการทำสารนิพนธ์เล่มนี้ มีความประสงค์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำสารนิพนธ์เรื่องการประเมินโครงการหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้อย่างตรงประเด็น ทั้งคำอธิบายวิธีเขียน ตัวอย่างวิธีเขียน และโครงร่าง (Dummy) และศึกษาตัวอย่างวิธีเขียนในแต่ละตอนประกอบก็จะสามารถเขียนสารนิพนธ์สำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ

2) ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน (Community Research Study) (ศ.ดร.เฉลียว บุรีภักดีและคณะ : ปีที่พิมพ์ 2545 : ชุดวิชาการวิจัยชุมชน : ครั้งที่ 1 : บริษัท เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด) กล่าวโดยสรุปดังนี้

เอกสารเล่มนี้เขียนขึ้นตามกรอบข้อกำหนดของหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการเพื่อต้องการศึกษารายละเอียดการประเมินและส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนในหมู่บ้านหรือชุมชนให้มีความยั่งยืน โดยให้มีการพัฒนาด้านต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับกองทุน เช่น การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แบบเครือข่ายที่มีกองทุนหมู่บ้านเป็นหน่วยสนับสนุนและประสานงานตลอดจนการสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

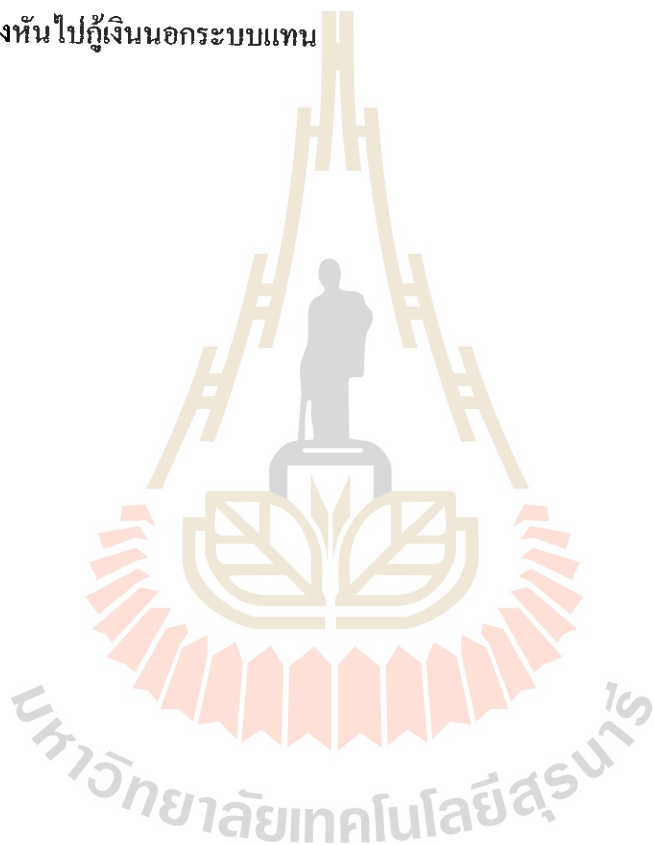
3) ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา (Evaluation for Development) ผศ.ศาสตราจารย์ ดร.อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ : ปีที่พิมพ์ 2545 : ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา : พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทศน์ทอง การพิมพ์) กล่าวโดยสรุปดังนี้

เอกสารชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาเล่มนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากการศึกษาจากการเรียนรู้ในระบบปกติแล้ว ยังเพิ่มประสิทธิภาพในการออกไปศึกษาและเก็บข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลในชุมชนท้องถิ่นต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุดวิชานี้ จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในการประเมิน การวางแผนการประเมิน การออกแบบการประเมินในงานให้ดียิ่งขึ้น

4) จากวารสารการศึกษานอกโรงเรียน นางนงลักษณ์ เดชพิระพงษ์ หน้า 32-33 กล่าวถึงจุดเด่นจุดด้อย ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้ดังนี้

จุดเด่นของการมีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามนโยบายของรัฐบาล จะทำให้หมู่บ้านและชุมชนเกิดเวทีค้นหาและเฟ้นหาคนดี คนที่น่าเชื่อถือ เกิดจากการรวมตัวกันเพื่อประชุมร่วมกันอย่างน้อยสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดของชุมชน โดยไม่มีการแบ่งชนชั้นอาชีพ

จุดด้อยของกองทุนหมู่บ้าน ก็คือ การกำหนดระยะเวลากู้ยืมไม่เกินหนึ่งปี ควรให้อยู่ในคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยจะต้องให้ตามลักษณะอาชีพและวัตถุประสงค์การกู้เงิน เพื่อให้ผู้กู้ต้องหัน ไปกู้เงินนอกระบบแทน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

เนื้อหาสำคัญของบทที่ 3 ผู้จัดทำวิจัยจะนำเสนอรายละเอียดวิธีการดำเนินการประเมินโครงการ เนื้อหาหลัก ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อย่อยดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัด
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

รายละเอียดของหัวข้อย่อยแต่ละข้อปรากฏอย่างละเอียด ดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริการจัดการกองทุนหมู่บ้านเถียบ เป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งในภาษาอังกฤษ มีคำที่ใช้เรียกอยู่หลายคำ เช่น System Theory, System Approach เป็นต้น การประเมินเชิงระบบนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้สร้างแบบจำลอง (Model) เพื่อใช้ในการประเมิน เช่น Scriven, Stake, Stufflebeam เป็นต้น แต่ในสารนิพนธ์เล่มนี้ ได้กำหนดให้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า ซิปป์ โมเดล (CIPP Model) ของ Stufflebeam ในด้านต่างๆ ดังนี้คือ

1.1 การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพโดยรวมต่างๆ ไปของหมู่บ้านเถียบ ตามหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น ประวัติความเป็นมาหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มชาวบ้าน

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เช่น นโยบายของรัฐบาล เงินกองทุน 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การเตรียมความพร้อมและการสร้างเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เช่น การคัดเลือกผู้กู้ การรับชำระหนี้ การทำบัญชี การช่วยหาตลาด

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมด ที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้ แต่ละราย เช่น จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้กู้ได้ยอดเงินให้กู้ จำนวนผู้ชำระคืนกู้ตามกำหนดกองทุน กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งมีชีวิต หรือ เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตก็ได้ ซึ่งในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ผู้ทำวิจัยอยู่นั้น ก็คือ จำนวนประชากร ที่มีทั้งเพศหญิงและเพศชาย ที่อาศัยในหมู่บ้านเลียบ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 215 คน โดยแบ่งออกเป็น

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน	11 คน
สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	66 คน
ชาวบ้านทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิก	138 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างแบบมีจุดมุ่งหมายหรือแบบจงใจ (Purposive Sampling) จากประชากรในหมู่บ้านเลียบจำนวน 30 ครัวเรือน ซึ่งคิดเป็น 50% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ส่วนผู้ให้ข้อมูล คือ ประธานกองทุน รองประธานกองทุน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุนสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน และประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดที่จะประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเลียบ มีดังนี้
ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้
ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A (Context Indicator) คำว่า บริบท หมายถึง
สภาพแวดล้อม ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านเลียบ แบ่งเป็น 2 ระดับ

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สังคม การเมือง เศรษฐกิจ ตัวชี้วัดบริบทระดับ
ประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาด

ย่อม (SMEs)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1.1.5 ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของชาวบ้าน
ในตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นหรือภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังนี้

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

1.2.2 เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน

1.2.3 วัฒนธรรมประเพณี

1.2.4 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ

1.2.5 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มของชาวบ้าน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

2.1 นโยบายของรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2.2 เงิน 1 ล้านบาท

2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2.4 การประชาสัมพันธ์

2.5 การเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การรับชำระหนี้
 - 3.3 การทำบัญชี
 - 3.4 การช่วยหาตลาด
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้
- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 4.1.1 จำนวนผู้กู้
 - 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
 - 4.1.3 จำนวนสมาชิกกองทุน
 - 4.1.4 จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด
 - 4.1.5 ยอดเงินที่มีการชำระคืน
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - 4.2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้
 - 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 - 4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 4.3.3 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัด จำนวน 4 ตัว คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- 1.1.1 ความยากจนของประเทศ
- 1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- 1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ

- 1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
- 1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของชาวบ้าน
 ในหมู่บ้าน **ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นหรือภายในท้องถิ่น** ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังนี้

- 1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 1.2.2 เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน
- 1.2.3 วัฒนธรรมประเพณี
- 1.2.4 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
- 1.2.5 ผู้นำชุมชน และการรวมกลุ่มของชาวบ้าน
- 1.3 **ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว** ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 1.3.1 หนี้สินของครอบครัว
 - 1.3.2 อาชีพหลักของผู้กู้
 - 1.3.3 รายได้หลักของครอบครัว
 - 1.3.4 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
 - 1.3.5 สมาชิกในครอบครัว
 - 1.3.6 สภาพความเป็นอยู่
- 2. **ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B** ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
 - 2.2 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
 - 2.3 วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
 - 2.4 สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
- 3. **ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B** ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 3.1 การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี
 - 3.2 การหาตลาดที่ดี
 - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4 การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
- 4. **ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B** แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
- 4.1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - 4.2.2 ผู้กู้ได้ดำเนินกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
 - 4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

ตัวชี้วัดการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของระบบ A

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคือก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย ซึ่งดูได้จากแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ชีพวิถีโมเดล”

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ปัจจัยนำเข้า

- นโยบายของรัฐบาล
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการ
- กองทุนฯ
- การประชาสัมพันธ์
- การเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้าใจ

กระบวนการ

- การคัดเลือกผู้กู้
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี
- การช่วยหาตลาด

ผลผลิต

- จำนวนผู้กู้ที่ได้
- ยอดเงินให้กู้
- จำนวนสมาชิก
- กองทุน
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้

ปัจจัยนำเข้า

- จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
- จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
- วัตถุประสงค์ของการกู้เงิน
- สถานที่ + วัสดุอุปกรณ์ + วัตถุดิบ

กระบวนการ

- การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัตถุดิบที่ดี
- การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

ผลผลิต

- ขายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
- ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง

บริบท C

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเลียบ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือต่างๆ ต่อไปนี้ เพื่อใช้ในการหาข้อมูล

1. บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนในบ้าน)
 - ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้เก็บไว้แล้ว คือ ข้อมูลมือสอง (Secondary Data) ได้แก่
 1. กชช 2 ค
 2. จปฐ.
2. บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) ใช้ตัวอย่างประมาณ 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้าน
3. บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ตัวอย่างประมาณ 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้าน)
 - กลุ่มตัวอย่าง
 - กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - ผู้นำชุมชน
 - ประชาชนทั่วไปในชุมชน (ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกของกองทุน)
4. บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
 - รวบรวมจากเอกสารของกองทุนและสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน
5. บร.5 (แบบแบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
 8. บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ SMEs)
 9. บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) โดยสุ่มตัวอย่าง 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้าน
 10. บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
 11. บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณีของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน)
 12. บร. 12 (แบบการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน) ในกระบวนการของ AIC ในการวิเคราะห์แผนแม่บทชุมชน

ในการดำเนินการโครงการใดๆ นั้น ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทราบว่าโครงการที่ตนรับผิดชอบ จะบรรลุวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนแสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

การกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเลี้ยง มีดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
3. ชุมชนยกย่องคนทำดี
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน
8. ในชุมชนมีการรวมตัวตัวกลุ่มองค์กรประชาชน
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนประจำ โดยประชุมหรือเสวนา
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกใน

ชุมชน

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเลี้ยง ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้า

ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบซึ่งอาจจะเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มบุคคลก็ได้

2. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกต

พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ

3. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จัดเก็บไว้แล้ว คือ ข้อมูลมือสอง (Secondary Data) ได้แก่

1. กชช 2 ค
2. จปฐ.

4. เวทีประชาคมตำบล เป็นเวทีสะท้อนความคิดเห็นและแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นของกองทุน โดยประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุน ร่วมกันประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในตำบล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบเพื่อสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการทำความเข้าใจแล้วนำมาวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ของข้อมูล โดยข้อมูลที่ได้อ้างอิงเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เช่น ถ้าเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จะเป็นข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ จะเป็นข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต และสอบถาม โดยนำมาเปรียบเทียบกับแนวคิดต้นแบบเชิงระบบที่เรียกว่า ซิฟฟ์โมเดล

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

เนื้อหาสำคัญของบทที่ 4 ผู้จัดทำวิจัยจะนำเสนอรายละเอียดผลการติดตามการประเมินโครงการ ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อย่อย ดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม
3. ผลประมวผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

รายละเอียดของหัวข้อย่อยแต่ละข้อปรากฏอย่างละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

จากปัญหาความยากจนของประชาชนคือการ ไม่มีทุนและขาด โอกาสเข้าถึง แหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุถูก เงินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยเร่งเห็นว่าการแก้ไขปัญหานี้ได้ ต้องเริ่มที่ระดับฐานรากของประเทศจึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่น มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.1.2 นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

SMEs เป็นนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรมที่จะช่วยสนับสนุนในด้านการให้ความรู้สมัยใหม่ เทคนิคการผลิตและการบริหารจัดการรวมทั้งการทำตลาด เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนผู้ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้เกิดธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีระบบการจัดการ ที่เข้มแข็งและนำไปสู่การพัฒนาตามระบบบริหารคุณภาพที่ยั่งยืน โดยพัฒนากลุ่มอาชีพในท้องถิ่น ส่งเสริมการผลิตสินค้าไทย การส่งเสริม SMEs นั้น จะช่วยให้เกิดความแข็งแกร่งแก่เศรษฐกิจไทย นอกจากนี้สถาบัน SMEs ยังได้ร่วมมือกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้าง “ศูนย์บริการ SMEs” เพื่อเป็นที่พึ่งพาของ SMEs ที่สามารถเชื่อมข้อมูลไปยังหน่วยงานที่จะให้ความช่วยเหลือ SMEs กว่า 60 หน่วยงาน

1.1.3 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในอดีตสภาพแวดล้อมในประเทศไทยตกต่ำเนื่องจากประสบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ แต่เมื่อรัฐบาลมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา ทำให้มีการฟื้นตัวและขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผู้ประกอบธุรกิจสามารถนำเงินที่กู้ได้ ไปลงทุนปรับปรุงและพัฒนาสินค้าของตนเองให้ดีขึ้น ก่อให้เกิดผลกำไรขึ้นภายในชุมชน เมื่อเศรษฐกิจภายในชุมชนดีขึ้น ก็ย่อมส่งผลให้สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันดีขึ้นตามไปด้วย

1.1.4 ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สินของประเทศ

เนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศไทยตกต่ำ ทำให้ประชาชนมีความจำเป็นต้องไปกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินหรือเจ้าหนี้ยนอกระบบ มาดำเนินชีวิตและประกอบธุรกิจทำให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้น ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง แต่เมื่อมีเงินกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้น ทำให้ชาวบ้านสามารถกู้เงินไปประกอบธุรกิจก่อให้เกิดผลกำไรและนำดอกผลที่ได้ไปชำระหนี้ให้มีจำนวนลดลง

1.1.5 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

เนื่องจากส่วนใหญ่ประชาชนในชนบทนิยมเดินทางไปทำงานทำในกรุงเทพฯ เพราะคิดว่าจะต้องมีงานทำและมีรายได้ส่งมาให้ทางครอบครัว ทำให้บรรยากาศในท้องถิ่นไม่อบอุ่น เพราะไม่ได้อยู่พร้อมหน้ากัน แต่เมื่อมีเงินกองทุนหมู่บ้าน เข้ามาในหมู่บ้านของตนเอง ทำให้

ประชาชนในหมู่บ้านสามารถกู้เงินไปดำเนินธุรกิจประกอบอาชีพก่อให้เกิดการจ้างงานและบรรยากาศภายในหมู่บ้านก็อบอุ่น เพราะได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน มีปัญหาที่ปรึกษาหารือกัน ช่วยกันแก้ไขให้ลุล่วงไปด้วยดี สร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นของตนเอง

1.1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ในอดีตประเทศไทยนิยมวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศซึ่งเกิดจากความเชื่อที่ว่าของสากลหรือของฝรั่งเป็นของดีจนหลงลืมวัฒนธรรมสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้า เพราะต้องสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่าย แต่ในปัจจุบันเมื่อมีเงินกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านสามารถนำเงินที่นำไปผลิตและพัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ทำให้เกิดธุรกิจชุมชนขึ้น รวมทั้งภาครัฐก็ได้ให้การสนับสนุนและรณรงค์ให้ใช้สินค้าไทย เพราะจะทำให้เงินไม่รั่วไหลออกไปต่างประเทศ เช่น ในปัจจุบันมีประชาชนที่นิยมใส่ผ้าไทยเป็นจำนวนมากทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย เพราะเป็นสินค้าที่ทำจากมือไม่ใช้เครื่องจักร และมีเนื้อผ้าที่ใส่แล้วสบายไม่ร้อน เหมาะกับอากาศทางบ้านเราซึ่งเป็นประเทศในเขตร้อน และเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้กับประเทศไทย เพราะสามารถไปจำหน่ายในต่างประเทศได้อีกด้วย

1.2 บริบทท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านเลียบ หมู่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ซึ่งอาศัยอยู่กันมานานกว่า 150 ปี ในอดีตต้นเลียบขึ้นในวัด ชาวบ้านก็ใช้ชื่อของต้นไม้ที่เกิดขึ้น ตั้งเป็นชื่อของหมู่บ้าน ปัจจุบันต้นเลียบ ต้นนี้ได้ตายไปแล้วและทางวัดก็ได้นำต้นเลียบต้นใหม่มาปลูกแทนต้นเก่าที่ตายไป ในปัจจุบันพื้นที่ที่เป็นป่าไม้ไม่มีแล้ว เหลือแต่สวนมะพร้าว สวนหมาก ที่ยังมีเหลืออยู่บ้างเล็กน้อย ส่วนพื้นที่สาธารณะ มีอยู่ 1 แห่ง คือ สนามกีฬา โดยมีหน่วยงานของรัฐบาลองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ที่เข้ามาดำเนินการจัดสร้าง ในปี 2541 เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน

1.2.2 การขยายตัวของประชากร

การขยายตัวของประชากร ปัจจุบันมีการเพิ่มเล็กน้อย จากเดิมปี 2527 มี 161 คน ปัจจุบันมีประชากรทั้งหมด 215 คน ซึ่งเป็นชาย 108 คน หญิง 107 คน

ปี พ.ศ. 2544 จำนวนประชากร 215 ชาย 108 หญิง 107 คน

ตารางจำนวนของประชากร ปี พ.ศ. 2544

ประชากร	จำนวน (คน)
1 วัน - 3 ปี	5
3 ปี 1 วัน - 6 ปี	8
6 ปี 1 วัน - 12 ปี	20
12 ปี 1 วัน - 14 ปี	10
14 ปี 1 วัน - 18 ปี	9
18 ปี 1 วัน - 50 ปี	124
50 ปี 1 วัน - 60 ปี	20
60 ปีขึ้นไป	19

1.2.3 สภาพภูมิอากาศ

โดยทั่วไปอยู่ภายใต้มรสุมที่พัดผ่านประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ ลมตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาว เรียกว่า มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดผ่านจากทิศตะวันตกเฉียงใต้เป็นส่วนใหญ่จะพัดอยู่ในช่วงฤดูฝนทำให้สภาพอากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกอยู่ทั่วไป

จากปฏิทินแสดงภูมิอากาศอธิบายได้ว่า ฤดูฝนจะเริ่มจากเดือนพฤษภาคมไปจนถึงเดือนตุลาคม ก็จะเริ่มหมดฝนเข้าสู่ฤดูหนาวไปจนถึงเดือน 3 ส่วนในเดือน 7 จะเป็นฤดูร้อน ซึ่งพอจะแยกรายละเอียดอุณหภูมิแต่ละฤดูได้ดังต่อไปนี้

ฤดูหนาว	ภูมิอากาศเฉลี่ยสูงสุด	24.2 องศาเซลเซียส
	ภูมิอากาศเฉลี่ยต่ำสุด	22.4 องศาเซลเซียส
ฤดูร้อน	ภูมิอากาศเฉลี่ยสูงสุด	28.9 องศาเซลเซียส
	ภูมิอากาศเฉลี่ยต่ำสุด	27.9 องศาเซลเซียส
ฤดูฝน	ภูมิอากาศเฉลี่ยสูงสุด	38.2 องศาเซลเซียส
	ภูมิอากาศเฉลี่ยต่ำสุด	30.1 องศาเซลเซียส

1.2.4 ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้าน

ในอดีตชาวบ้านนิยมใช้ภาษาโคราชในการสื่อสารกัน แต่ปัจจุบันในหมู่บ้านไม่ค่อยได้พูดกันแล้วเนื่องจากได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น จึงใช้ภาษากลาง แต่คนรุ่นเก่าๆ ยังใช้ภาษาโคราชเหมือนเดิม

1.2.5 ลักษณะชุมชน

ในสมัยก่อนบ้านเลียบเป็นหมู่บ้านใหญ่ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2527 ทางเทศบาลเมืองนครราชสีมา ได้มีการจัดแบ่งเขตใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นชุมชนวัดเลียบ ซึ่งอยู่ในเขต เทศบาลเมือง

ส่วนที่ 2 เป็นบ้านเลียบ ซึ่งอยู่ในเขต ตำบลปรุใหญ่

สภาพดินในชุมชนจะเป็นดินเหนียวปนดินร่วน ในปัจจุบันที่ว่างเปล่ามีจำนวนลดลง เพราะชาวบ้านได้ทำการปลูกสร้างบ้านเรือน เนื่องจากมีการขยายตัวของประชากร แหล่งน้ำที่สำคัญของ ชุมชนมีอยู่ 1 แหล่งคือ ลำปรุ ซึ่งจะมีน้ำไหลผ่านหมู่บ้านตลอดปีต้นน้ำของแหล่งน้ำนี้อยู่ที่เขื่อนลำตะคอง ซึ่งชาวบ้านก็ใช้แหล่งน้ำนี้ในการเพาะปลูกเล็กๆ น้อยๆ

1.2.6 ระบบนิเวศชุมชน

บ้านเลียบตั้งอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปรุใหญ่ มีจำนวนครัวเรือน 61 ครัวเรือน

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ

ติดกับบ้านคนชุม

ทิศตะวันออก

ติดกับชุมชนวัดเลียบ

ทิศใต้

ติดกับบ้านสวนพริกไทย

ทิศตะวันตก

ติดกับบ้านคำทวด

1.2.7 ระบบสาธารณูปโภค

ระบบประปา

บ้านเลียบไม่มีประปาเป็นของหมู่บ้าน แต่พ่วงมาจากหมู่บ้านอื่น

ระบบไฟฟ้า

ชาวบ้านในหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้กันทุกหลังคาเรือน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2514

เส้นทางคมนาคม

ถนนภายในหมู่บ้านในอดีตเป็นทางเกวียน ต่อมามีการพัฒนาเป็นถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเสริมเหล็กของ อบต.

1.2.8 ระบบสังคมวัฒนธรรม

ระบบเครือญาติ

จากการทำงานในหมู่บ้านจะสังเกตได้ว่าในแต่ละครัวเรือนจะมีความผูกพันทางสายเลือด ในลักษณะการอยู่ร่วมกันของญาติพี่น้อง พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ในกรณีที่ซึ่งไม่มีบ้านเป็นของตนเองเมื่อแต่งงานกันไปแล้ว ฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิง ก็ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกับญาติพี่น้อง หรือถ้ามีบ้านเป็นของตนเอง ก็จะปลูกสร้างบริเวณใกล้ๆกับบ้านเดิมของตนเอง

ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ในหมู่บ้านเลียบมีการปกครองเหมือนหมู่บ้านทั่วไป คือ มีการปกครองในระบบประชาธิปไตย มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำของหมู่บ้าน และมีหน่วยงาน อบต.ปฐุใหญ่ เข้ามาช่วยเหลือและรับผิดชอบ มีหน่วยงานราชการเข้ามาดูแลในเรื่องของการพัฒนาอาชีพ คือ พัฒนาการประจำตำบลปฐุใหญ่

1.2.9 เศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจหมู่บ้านเลียบมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 30,000 บาท ต่อปี อาชีพหลักคือค้าขาย และอาชีพรองของชุมชน คือ การรับจ้างทั่วไป

1.2.10 ประเพณี

ชาวบ้านจะยึดถือปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีที่มีมาช้านาน ประเพณีต่างๆ จึงถูกถ่ายทอดต่อกันมาอย่างไม่ขาดสายและยังคงรักษาไว้ครบจนทุกวันนี้ เช่น ประเพณีทำบุญตักบาตรเทโว ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีลอยกระทง และประเพณีวันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น

1.2.11 โรงเรียนและการศึกษา

หมู่บ้านเลียบเป็นหมู่บ้านที่ไม่มีโรงเรียนในหมู่บ้าน ดังนั้นจึงต้องไปศึกษาในหมู่บ้านใกล้เคียง เด็กที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเลียบ มีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้ทุกคน โดย

ที่ไปเรียนที่โรงเรียนบ้านหลักร้อย ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนโคราชพิทยาคม เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

1.2.12 สุขภาพอนามัย

ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ชาวบ้านมักป่วยเป็นไข้หวัดในฤดูฝน ซึ่งคนในหมู่บ้านได้รับบริการและมีการดูแลสุขภาพอนามัยในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการรักษาพยาบาล ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาล ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้จัดให้มีโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรคด้วยทำให้ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลถ้าเจ็บป่วยเล็กน้อย ก็รักษาพยาบาลที่อนามัยบ้านหลักร้อย ถ้าเจ็บป่วยมากทางเจ้าหน้าที่ก็จะทำหนังสือส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลต่อไป

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ 6 โดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลกระทบต่อหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

2.1.1.1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นโครงการที่กระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจเกิดความเข้มแข็ง ดังนั้นการที่จะพัฒนาประเทศจะต้องเข้าถึงหมู่บ้านหรือชุมชน ที่ส่วนมากประชากรส่วนเหล่านี้จะมีความสามารถแต่ไม่มีโอกาสแสดงออก เมื่อรัฐบาลเล็งเห็นถึงจุดนี้จึงเกิดโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น และเมื่อเงินกองทุน 1 ล้านบาท ลงมาถึงทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ ซึ่งหมู่บ้านเลียบ หมู่ 6 ก็ได้รับการจัดสรรเงินกองทุนนี้ลงมา และประชาชนส่วนมากก็ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเงินกองทุนและกฎระเบียบของกองทุน แต่หลังจากมีการดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง ประชาชนในหมู่บ้านก็มีความเข้าใจมากขึ้น

2.1.1.2 เงิน 1 ล้านบาท เมื่อเงินกองทุนตกลงมาทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ หมู่บ้านเลียบ หมู่ 6 ได้รับเงินโอนเข้าบัญชีหมู่บ้านเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2545 ทางคณะกรรมการได้ทำการปล่อยเงินกองทุนให้กับสมาชิกในหมู่บ้านได้กู้เงิน ไปตามนโยบายของรัฐบาล

2.1.1.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน ในหมู่บ้านเลียบ หมู่ 6 ดำบลปรุใหญ่ มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการได้มาจากการลงมติของสมาชิกกองทุน มี

คณะกรรมการทั้งหมด 11 คน มีการจัดแบ่งหน้าที่การทำงาน เพื่อให้การบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

เป็นการประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2.1.2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน ในการปล่อยเงินกู้ให้กับผู้กู้แต่ละรายผู้ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ ก็จะนำเงินไปดำเนินการตามโครงการที่ตนเองเสนอเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น ข้อเสีย คือ ถ้ามีการนัดประชาคมหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุมัติเงินกู้ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าประชุม

2.1.2.2 กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชีรายรับรายจ่าย ของกองทุนหมู่บ้านเลียบ ถือว่าอยู่ในขั้นดี เพราะผู้ทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน คือ ประธานกองทุนซึ่งมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีพอสมควร และสามารถที่จะแนะนำการทำบัญชีให้กับคณะกรรมการท่านอื่นเข้าใจ

2.1.2.3 การรับชำระหนี้พบว่า ผู้กู้สามารถนำเงินมาชำระหนี้คืนได้ครบทุกเดือน แสดงว่าคณะกรรมการมีการคัดเลือกผู้กู้ที่มีคุณสมบัติหรือประวัติที่ดีทำให้ไม่มีหนี้สูญเกิดขึ้น

2.1.2.4 การหาตลาด พบว่า ผู้กู้สามารถนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นในหมู่บ้านออกไปจำหน่ายตามสถานที่ต่างๆ สามารถขายได้ มีรายได้เพิ่มขึ้น แสดงว่ามีการจัดระบบการบริหารที่ดีทำให้มีตลาดรองรับสินค้า

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

2.1.3.1 ผลโดยตรง พบว่า ปัจจุบันหมู่บ้านเลียบ หมู่ 6 ได้ปล่อยเงินกู้มาเป็นระยะเวลา 4 เดือน ทางกองทุนได้ปล่อยเงินกู้ไปเป็นจำนวน 55 ราย แต่ในจำนวนผู้ขอกู้บางรายนั้น คณะกรรมการไม่ปล่อยให้ผู้กู้ตามจำนวนเต็มที่ผู้กู้ยื่นคำขอกู้มา

2.1.3.2 ผลกระทบโดยตรง พบว่า

1. การที่คณะกรรมการปล่อยให้ผู้ กู้ได้ไม่เต็มตามจำนวนที่ขอกู้ทำให้ผู้กู้เกิดความไม่พอใจ
2. ทำให้ผู้กู้ขยายกิจการหรือเป็นการทำให้กิจการของผู้กู้มีความเจริญยิ่งขึ้น
3. ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น

4. ทำให้เกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่นก่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้นในหมู่บ้าน

2.1.2.3 ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งมากขึ้น เพราะสมาชิกผู้กู้สามารถนำเงินไปลงทุนให้เกิดรายได้ และมีความสามารถที่จะนำเงินนั้นมาชำระคืนได้ ทำให้เงินสะสมในกองทุนไม่สูญเปล่า

2. ทำให้สมาชิกภายในหมู่บ้านได้รับทราบข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มเติม โดยเฉพาะคณะกรรมการได้เข้าใจในระบบการทำงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการว่าทำอะไรที่จะทำให้องค์กรมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

3. ทำให้หมู่บ้านมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้กับหมู่บ้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการทำธุรกิจใหม่ๆ หรือหาการตลาดเพื่อขยายธุรกิจของตนเอง เพิ่มรายได้ให้กับหมู่บ้านซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ในแต่ละรายนั้นส่วนมากจะนำเงินที่กู้ได้ไปดำเนินการของตนเองที่ทำมาก่อนแล้ว คือ นำเงินไปลงทุนเพิ่มเติมทำให้ออกกำลังกาย ทำให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนจุดด้อย คือ บางส่วนที่กู้ไปไม่นำไปทำตามโครงการที่เสนอมา

2. อื่นๆ ที่เกี่ยวกับบริบทของหน่วยระบบ B ส่วนมากสมาชิกในหมู่บ้านจะมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการค้าขาย รองลงมา คือ การเกษตร ผู้ที่กู้ในอาชีพเหล่านี้จะนำเงินไปใช้ในการดำเนินกิจการจริง 90% แต่มีบางส่วนที่นำเงินที่กู้มาไปใช้ชำระหนี้ นอกเหนือจากนี้ประมาณ 10% ของจำนวนผู้ที่ขอกู้ เพราะอาชีพหลักของคนภายในหมู่บ้าน คือ ค้าขาย และรายได้ของผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายก็จะอยู่ประมาณ 8,000 บาทต่อเดือน / ราย ซึ่งถือว่าเป็นรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

จำนวนเงินกู้ที่ได้จากการกู้กองทุนหมู่บ้านเฉลี่ย หมู่ 6 มีผู้ขอกู้เงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ประมาณ 90% และผู้กู้บางส่วนไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ประมาณ 10% ผู้ที่นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ส่วนมากก็จะนำไปใช้ในการจัดหาวัตถุดิบหรืออุปกรณ์ต่างๆ

ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของตน ทำให้ธุรกิจของตนดำเนินไปอย่างมีศักยภาพดียิ่งขึ้น รวมถึงยังสามารถจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นทำให้สมาชิกภายในชุมชนมีงานทำมีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการกู้เงินของหน่วยระบบ B พบว่า จุดเด่นของการปล่อยเงินกู้ในแต่ละรายนั้นก็คือมีส่วนมากจะนำเงินที่ขอกู้ไปทำตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้มาจริง โดยจะประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งสมาชิกผู้กู้ได้นำเงินไปใช้ในการซื้อสินค้าเข้ามาขายในบ้าน จุดคือย คือ สมาชิกผู้กู้ไม่ยอมทำบัญชีรายรับ รายจ่ายได้ เพราะมีความคิดว่าไม่มีความสำคัญ

2.2.3.2 อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของหน่วยระบบ B มีหน่วยงานของรัฐได้เข้ามาแนะนำวิธีการทำบัญชีให้แต่ละหมู่บ้านซึ่งจะมีตัวแทนจากคณะกรรมการเข้าร่วมอบรมคณะกรรมการจะนำความรู้ที่ได้รับมาสู่สมาชิกในหมู่บ้าน เมื่อมีการนัดประชุมสมาชิก สมาชิกไม่ค่อยให้ความร่วมมือ คือ ไม่ยอมมาประชุมจึงไม่เห็นความสำคัญของการทำบัญชี

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.4.1 โดยตรง ผู้กู้สามารถบริหารงานในธุรกิจของตนเพิ่มมากขึ้น โดยนำเงินที่กู้ได้ไปลงทุนทำให้ธุรกิจมีการขยายตัวทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนในครอบครัวและภายในชุมชน

2.2.4.2 ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้บางคนไม่ได้ขยายกิจการเพิ่มขึ้นเพียงแต่หาวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการทำงานเพื่อเพิ่มความสะดวกในการทำงาน

2.2.4.3 ผลกระทบโดยอ้อม ประชาชนที่ออกไปทำงานต่างจังหวัดสามารถกลับมาหางานทำในหมู่บ้านของตนเองได้

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ในชุมชน พบว่า อาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่นิยมทำกันมากที่สุดหมู่บ้านเลียบ ซึ่งมีทั้งการขายสินค้าอุปโภคและบริโภค ในส่วนของความรู้ในการประกอบอาชีพนั้นได้มาจากประสบการณ์ และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยลองเรียนผิดถูก และคำหาวิธีแก้ไขปัญหาจากการดำเนินการจริง เช่น จากการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบอาชีพทำขนมข้าวต้มมัดจำหน่าย ประสบปัญหาในการทำข้าวต้มมัด กล่าวคือ เมื่อข้าวต้มมัดสุกแล้ว จะมีเนื้อขนมไม่เหนียวร่วนและไม่อร่อย ทำให้ขายไม่ได้ ผู้ประกอบอาชีพได้ทดลองวิธีต่าง ๆ จึงพบว่า ก่อนที่จะนำข้าวต้มมัดที่ห่อเสร็จแล้วไปต้ม จะต้องมัดขนมด้วยเชือก หรือปอให้แน่น แล้วจะได้เนื้อขนมที่เหนียว และอร่อย การค้นพบสาเหตุ และดำเนินการแก้ไขดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบอาชีพสามารถทำยอดขายได้เพิ่มขึ้น

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.4 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6

4.4.1 การเกิดกองทุนพบว่า

- มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากกองทุน 1 สันบาทสัมพันธ์กับกองทุน 1 กองทุน คือ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์

- มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนว่ามาช่วยเหลือในด้านใดบ้าง
- มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
- มีการสร้างงานสร้างรายได้
- มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิก

4.4.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า

- มีคณะกรรมการบริหารกองทุนและคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบ
- มีระเบียบการบริหารกองทุน ระเบียบการกู้ และ การคิดดอกเบี้ย
- มีการรับเงินฝาก และระดมทุนเงินฝาก
- มีการนำดอกเบี้ยและผลกำไรมาจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

4.4.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งพาตนเอง และนำมาใช้ในการบริหารกองทุนการประกอบอาชีพ

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่นและนำมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน

4.4.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า

- ความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนว่าจะต้องรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอแต่ความช่วยเหลือจากทางรัฐบาล

- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยที่ไม่ไปกู้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง

- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักพึ่งพาตนเอง

4.4.5 การมีศักยภาพและมีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเลียบ พบว่า

- บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 มีอาชีพดั้งเดิม คือ ทำนา ทำสวน ปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือน 61 หลังคาเรือน สภาพหมู่บ้านปัจจุบันมีถนนลาดยางและถนนคอนกรีตทั่วทั้งหมู่บ้าน แต่มีสาธารณูปโภคไม่เต็มที่เท่าที่ควร คือประชาชนยังไม่มีย้ำน้ำใช้เป็นของหมู่บ้านเอง แต่ก็มีไฟฟ้าใช้ทุกหลังคาเรือน และในปัจจุบันสมาชิกในหมู่บ้านจะประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขายเป็นส่วนใหญ่ในด้านการศึกษา สมาชิกในชุมชนส่วนมากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านปัจจุบันนี้สภาพของกองทุนบ้านเลียบ หมู่ที่ 6 มีการปล่อยกู้ 55 ราย เป็นเงิน 945,000 บาท โดยนำเงินมาดำเนินกิจการประกอบอาชีพดังนี้

- ทำการเกษตร จำนวน 12 ราย
- ค้าขาย จำนวน 31 ราย
- การบริการ จำนวน 12 ราย

ในการปล่อยกู้ตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงปัจจุบันนี้ สมาชิกผู้กู้มีการส่งชำระคืนประมาณ 100% ของจำนวนผู้กู้ในแต่ละเดือน สมาชิกที่กู้ไปส่วนมากมีการนำเงินไปประกอบอาชีพตามคำขอกู้จริงประมาณ 90% ของจำนวนผู้กู้

ในด้านการบริหารจัดการกองทุน พบว่า หมู่บ้านเลียบมีการบริหารจัดการกองทุนที่ดี ทำให้สมาชิกที่กู้เงินไปมีความสามารถในการชำระเงินกู้คืนพร้อมดอกเบี้ยได้ ทั้งนี้เพราะได้มีเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ มาช่วยให้คำแนะนำในการจัดตั้งกองทุนและการจัดระเบียบของกองทุน ให้แก่สมาชิกในกองทุนทราบและเข้าใจ ตลอดจนให้คำแนะนำในด้านการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตในชุมชน ให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง โดยใช้หลักเศรษฐกิจแบบพอเพียง

4.5 ความเข้มแข็งของบ้านเลียบ

4.5.1 ความเข้มแข็งของชุมชนที่พบในหมู่บ้านเลียบ โดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์พบว่า

1. มีความสามัคคีปานกลาง
2. มีความซื่อสัตย์ปานกลาง
3. ชกย่องคนทำความดีมาก
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาก
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ 61 ครอบครัว
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น 61 ครอบครัว
8. ในชุมชนมีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนเท่าเดิมจากปีที่

แล้ว

9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

4.5.2 สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกันพอสมควรสังเกตได้จากเวลาที่มีการประชุมชาวบ้านจะมารวมตัวกันไม่มากนัก ความซื่อสัตย์จะเห็นคนในหมู่บ้านซื่อสัตย์พอสมควรจากการสังเกตพบว่า การข่มขู่ของกันไม่บ่อยจะเอามาส่งคืนคือจะให้เจ้าของทวงถามจึงจะนำไปคืน การยกย่องคนทำความดีจะมีมาก เพราะถ้าใครประสบความสำเร็จชาวบ้านก็จะมาแสดงความยินดีถึงบ้านหรือเมื่อพบเจอกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีมาก สังเกตได้จากการช่วยงานบุญต่างๆ หรือในงานศพ บางที่เจ้าภาพไม่ได้มาบอกแต่ถ้าชาวบ้านรู้ก็จะพากันมาช่วยงาน สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ อาทิ การเรียนต่อเพิ่มเติมที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น สมาชิกภายในหมู่บ้านสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และมีความอบอุ่นภายในครอบครัวมาก การตั้งกลุ่มต่าง ๆ ชาวบ้านจะร่วมมือกันดี การประชุมเสวนาชาวบ้านส่วนใหญ่จะเปิดรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหภายในหมู่บ้าน และมีผู้นำที่มีคุณธรรมและยุติธรรม รวมทั้งสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดจากสมาชิกในชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลียบในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน โดยเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ยังคงอยู่
3. เพื่อศึกษาถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของบ้านเลียบ

2. วิธีการดำเนินการ

ผู้ทำวิจัยได้ดำเนินการประเมินโดยใช้ประยุกต์รูปแบบการประเมินแบบ ชิพป์ (CIPP) ของ Stufflebeam มาใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ โดยกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบการประเมินสภาวะแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล กลุ่มเป้าหมายเป็นประชากรในหมู่บ้านที่ผู้ทำวิจัยเก็บข้อมูล คือกองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทั้งที่ได้รับอนุมัติให้กู้และสมาชิก ทั่วไป ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ ตลอดจนข้าราชการที่เกี่ยวข้อง

3. ผลการดำเนินงาน

ผู้ทำวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่างๆ โดยใช้แบบรายงานบริบท (บร. 1 – บร. 12) ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติม การศึกษาเอกสาร และการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน และเวทีระดับตำบล หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมทั้งหมด แล้วนำมาวิเคราะห์ อาศัยใช้คำร้อยละ

การติดตามการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้ผลสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

4. สรุป

4.1 การบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านเลียบ บรรลุเป้าหมายทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก กองทุนหมู่บ้านเลียบ เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมมากขึ้น เมื่อมีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับกองทุน หมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเลียบ ได้จัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน โดยการให้ชาวบ้านในหมู่บ้านออกเสียงโหวตในการเลือกคณะกรรมการกองทุน และคณะกรรมการกองทุนได้มีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง และลงตัว ตามคุณสมบัติของคณะกรรมการแต่ละคน

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านเลียบ ได้เปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้าน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่สามารถถึงขั้นถึงตนเองได้ทั้งหมด เพราะยังต้องอาศัยความร่วมมือ งบประมาณ ในการ จัดประชุมทุกครั้ง จากชาวบ้านในหมู่บ้าน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องภายนอกอยู่

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคม ประชาชนในหมู่บ้านเลียบ มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ในการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านกัน เช่น กลุ่มค้าขาย เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนในหมู่บ้านเลียบมีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน

4.2 ศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลียบในการบริหารจัดการกองทุนให้มีความยั่งยืน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลียบ มีการบริหารจัดการกองทุนที่ดี โดยมีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตลอดจนสามารถกำหนดระเบียบข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเลียบ อาทิเช่น ระเบียบการบริหาร, ระเบียบการกู้

การคิดดอกเบี้ย และการนำผลกำไรมาจัดสรร เป็นต้น ส่งผลให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเอง และสามารถนำเงินที่นำไปส่งคืนให้กับกองทุนได้

4.3 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของบ้านเลียบ

ชาวบ้านในหมู่บ้านทุกคนต่างรู้หน้าที่ของตนเอง สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันพอสมควร โดยวัดจากการเข้าร่วมประชุม และส่วนใหญ่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยดูได้จากการช่วยในงานพิธีต่างๆ ของหมู่บ้าน ส่วนเรื่องของความซื่อสัตย์และการให้ความยกย่องคนทำความดีในหมู่บ้านอยู่ในระดับสูง และส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีโอกาสได้ศึกษาเพิ่มเติม สมาชิกในหมู่บ้านสามารถหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ส่วนใหญ่คนในหมู่บ้านจะมีความรักความปรองดองในครอบครัวมาก เพราะครอบครัวอยู่กันในระบบเครือญาติ การรวมตัวจัดตั้งกลุ่มในหมู่บ้านจะมีอยู่และมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เสมอ มีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา และคนพิการอยู่เสมอ โดยได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐด้วย

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า กองทุนหมู่บ้านเลียบ มีการจัดระบบการบริหารที่ดี โดยมีทั้งหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B ซึ่งทั้ง 2 หน่วยระบบนี้ มีความสัมพันธ์กัน หน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ที่ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระก็จะส่งไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้กับหน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าหมู่บ้านเลียบ มีการบริหารงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ รวมทั้งระเบียบกองทุนหมู่บ้านเลียบที่ได้จากการกำหนดขึ้นร่วมกันของชาวบ้าน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านเลียบ

6.1.1 กฎระเบียบในการค้าประกัน หรือหลักทรัพย์ค้ำประกันกับสมาชิกผู้กู้ สมาชิกบางคนไม่สามารถหาหลักทรัพย์ค้ำประกันได้ ควรให้ผู้ผู้นำหลักทรัพย์ที่มีอยู่อาจจะเป็นผู้ยื่น สามารถนำมาค้ำประกันได้ แต่ต้องตีราคาก่อน

6.1.2 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านถ้าหากผู้กู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ควรจะมีการดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้านอย่างจริงจัง

6.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

6.2.1 การจัดวางเอกสารควรจัดให้เป็นระเบียบแยกเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการหาและใช้งาน

6.2.2 ผู้กู้ควรใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองเพราะเทคนิคของ ภูมิปัญญาในท้องถิ่นนั้นจะมีต้นทุนที่ถูกทำให้การตั้งราคาขายถูกลงไปด้วย ผู้ซื้อจะมีความสามารถในการซื้อเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีราคาไม่แพง เช่น การทำสาโท เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น จะมีราคาขายที่ถูกกว่าไวน์ที่มียี่ห้อ ทำให้สามารถขายได้ง่าย

6.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเงินผู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

6.3.1 รัฐบาลควรส่งบุคลากรหรือผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญในด้านการประกอบอาชีพต่างๆ มาแนะนำให้ความรู้แก่ผู้ที่ให้กู้เงิน ไปลงทุนเพื่อลดโอกาสการขาดทุน

6.3.2 ในการประกอบธุรกิจไม่ควรจะใช้เครื่องจักรมากนักเพราะจะทำให้แรงงานในหมู่บ้านนั้นว่างงานขาดรายได้ เพราะการใช้แรงงานในหมู่บ้านจะกระตุ้นให้เกิดอาชีพ มีงานทำมีรายได้เลี้ยงครอบครัว

6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป หรือเพิ่มเติม

6.4.1 ระยะเวลาในการศึกษาทำการวิจัย 10 เดือน น้อยเกินไป ควรจะเพิ่มให้มีระยะเวลามากกว่านี้ ซึ่งจะทำได้ผลการประเมินที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). **ชุดวิชาการประเมินเพื่อการศึกษา.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). **ชุดสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.**

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลียบ. (2544). **ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลียบ หมู่ที่ 6 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.**

กระทรวงศึกษาธิการ. **โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** 2545.

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน : 18.

นงลักษณ์ เศษพิระพงษ์. (2545). **จุดเด่น จุดด้อย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** วารสาร การศึกษานอกโรงเรียน : 32 – 33.